

TELEFON 45-85

VOJNI INVALID

List izhaja vsakega prvega v mesecu. Posamezna številka 40 cent. / Naročnina mesečno 40 c. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Petarcova ulica št. 36.

God Nj. Vel. Kraljice

V ponedeljek, 18. avgusta, je praznovala god Nj. Vel. Kraljica in Cesarica Jelena. Cestitkam, ki jih je poslal ves italijanski narod, se je pridružil tudi prebivalstvo Ljubljanske pokrajine.

Nj. Vel. Kraljica in Cesarica Jelena se je rodila 8. januarja l. 1873. na Cetinju kot hčerka kralja Črne gore Nikole in kraljice Milene. Pomladi l. 1895. se je v Benetkah seznanila s tedanjim italijanskim prestolonaslednikom Viktorjem Emanuelom. Naslednje leto jo je zaprosil za roko. Dne 25. oktobra 1896. se je v Rimu izvršila

poroka z največjimi svečanostmi.

V zakonu se je rodilo šest otrok, katerim je bila kraljica Jelena najboljša mati. Vsemu narodu je postala vzor dobre žene in matere, vzor blage Kraljice. Zlasti na široko je razpredena njena dobrodelna delavnost in posebno velika je njena skrb za neboljano decu. Vso svojo materinsko skrb posveča tudi ranjencem in žrtvam vojne.

Kraljica in Cesarica Jelena ne uživa le v italijanskem narodu splošne ljubezni, temveč je spoštovana tudi pri vseh drugih kulturnih narodih kot plemenita vladarica.

Ogromno delo invalidskega sodišča v Ljubljani

Razdelitev 22.936 invalidskih aktov. — Nad 9000 novih prijav. — 8700 rešitev.

Z bivšo invalidsko uredbo, ki se je začela izvajati s 1. aprilom 1939, so bila osnovana okrožna kot invalidska sodišča. Po prejšnjih invalidskih zakonih je obstajalo v Ljubljani samo eno — divizijsko — kot prvoinstančno invalidsko sodišče. Prav to pa je bil razlog, da so bile zbrane v Ljubljani vse invalidske zadeve iz celotnega teritorija bivše dravske banovine.

Ogromna dediščina — 22.936 spisov.

O delovanju invalidskih sodišč se je že večkrat pisalo v našem glasilu, toda celotnega pregleda ogromnega dela, ki ga je izvršilo predvsem invalidsko sodišče v Ljubljani, še nismo imeli prilike prikazati. Ze kratka ugotovitve, da je bilo, ob uzakonitvi bivše invalidske uredbe in s tem ob ustanovitvi petih okrožnih kot invalidskih sodišč, v Ljubljani na bivšem divizijskem invalidskem sodišču zbranih 22.936 invalidskih spisov, naš opozori na naravnost ogromno in nepopisno delo, ki ga je to sodišče izvršilo. S takim ogromnim arhivom se je moralo to sodišče nešteto krat seliti iz enega objekta v drugega, kar gotovo ni bilo lahko. Upoštevati je namreč treba, da so vsi posamezni invalidski akti v teku let precej narastli in ne obsegajo le po nekaj listov, marveč so vsi precej rejeni, posamezni pa dosežajo težo pol do enega kg, kar so povzročile mnoge pritožbe nekaterih vojnih invalidov in tudi vdov, ki so se borili za svoje pravice.

Toda namen današnjega članka ni, razpravljati o teži posameznih invalidskih spisov, marveč prikazati delo, ono nepopisno delo, ki ga je izvršilo okrožno kot invalidsko sodišče v Ljubljani. Vso dediščino bivšega divizijskega invalidskega sodišča, to je vseh 22.936 invalidskih spisov je moralo porazdeliti na pet novoustanovljenih okrožnih invalidskih sodišč. Ze samo to je povzročilo veliko zamudnega in utrudljivega dela. Ni šlo tu samo za premetanje spisov iz posameznih polic v zaboje. Motil bi se, kdor bi to delo motril s takega stališča. Vsak posamezni invalidski akt je bilo treba vpisati in sestaviti točne seznane invalidskih spisov za posamezna okrožna invalidska sodišča. Težko bi bilo opisati, koliko delovnih ur je bilo potrebnih in koliko truda je bilo vložene v sestavljanje teh petih seznamov, ki so skupno obsegali 22.936 števil; tudi bi bilo težko opisati, koliko fizičnega napora je bilo potrebnega

za pravilno razdelitev vsega tega ogromnega števila invalidskih aktov na vseh petih novih okrožnih invalidskih sodiščih. Ugotoviti moremo le, da je bilo to ogromno delo izvršeno brezhibno in pravočasno, da so mogla novoustanovljena okrožna invalidska sodišča začeti s svojim delom o pravem času.

Koliko spisov je prevzelo okrožno invalidsko sodišče v Ljubljani.

Od spisov bivšega divizijskega invalidskega sodišča je brez dvoma odpadel največji del na ljubljansko okrožno invalidsko sodišče. Po teritoriju, ki pripada pod okrožno sodišče v Ljubljani, je odpadlo nanj 6934 invalidskih spisov. Vsi ti spisi so bili po prejšnjem invalidskem zakonu, to je onem iz leta 1929., že rešeni, toda vse, v katerih primerih so bile vložene prijave, je bilo treba ponovno reševati in izdajati rešenja po novi uredbi.

Novo prijave.

Bivša invalidska uredba, ki je bila uveljavljena s 1. aprilom 1939, je imela v § 67. sledečo kratko določilo:

»Kdor misli, da ima po tej uredbi pravico do državne zaščite in pomoči, mora podati pismeno prijavo neposredno kateremu koli invalidskemu sodišču prve stopnje.«

Po § 117. iste uredbe je bilo določeno, da se morajo osebe, ki imajo pravico do prijave, prijaviti v 6 mesecih po uveljavitvi uredbe. Tem bi pripadala invalidnina od 1. aprila 1939; ostalim, ki bi se pozneje javili, pa od dneva prijave. Ta zadnja določba pa je bila pozneje ukinjena in rok prijave za vse vojne žrtve iz prejšnje svetovne vojne je bil zaključen z 31. decembrom l. 1939. Čeprav je bil rok za prijavljanje razmeroma kratek, vendar se je po bivši invalidski uredbi prijavilo okrožnemu invalidskemu sodišču v Ljubljani 9026 vojnih žrtev.

Zanimiva je razlika, ki se je z zaključkom prijav pojavila med številom invalidskih spisov, ki so obstajali že po prejšnjih invalidskih zakonih, in med številom novih prijav. Kje je treba iskati vzrok, da je bilo po prejšnjih invalidskih zakonih prijavljenih le 6934 vojnih žrtev, a po uredbi iz l. 1938. pa 9026 vojnih žrtev? Onemu, ki pozna invalidsko zakonodajo, ne bo težko uganiti vzroka! Tako po invalidskem zakonu z l. 1925. kakor tudi po onem z l. 1929. ni pripadala

staršem padlih sinov nikaka zaščita. Bivša uredba je pa dovolila zaščito tudi tem in prav v tem dejstvu je v glavnem iskati vzroka tako veliki razliki med prijavami po prejšnjih zakonih in onimi po bivši uredbi. Manjše število prirastka pa pade tudi na one vojne žrtve, ki so zamudile rok prijave po prejšnjih invalidskih zakonih.

Reševanje prijav.

Ko je bil arhiv bivšega divizijskega invalidskega sodišča razdeljen in v smislu § 116. bivše invalidske uredbe razposlan na novoosnovana okrožna invalidska sodišča, je začelo okrožno kot invalidsko sodišče v Ljubljani z reševanjem novodošlih prijav. Vse prijave so se reševale po istem redu kot so prihajale. Ogromno večino prijav je bilo treba priključiti že obstoječim invalidskim spisom, ostale pa reševati — zasliševati priče, iskati potrebne informacije odnosno dokazila. Mnogi, ki so se prijavili, so morali biti predstavljeni invalidski pregledni komisiji zaradi ugotovitve odstotka invalidnosti. Pa bodisi, da je bilo treba reševati posamezne invalidske zadeve na podlagi že obstoječega akta, predlagati invalida nadpregledni komisiji, zasliševati posamezne priče ali pa iskati informacije in dokazila na kak drug način — vse to nam je le jasen dokaz, da je z vsakim posameznim invalidskim spisom mnogo dela, z nekaterimi več, z drugimi manj. Šele, če upoštevamo vse te okoliščine, lahko ocenimo delo, ki je bilo izvršeno pri reševanju vseh 9026 prijav. Doslej je od teh prijav rešenih že 8700 invalidskih zadev. Le nekaj nad 300 jih je še v delu. Seveda je treba pri tem upoštevati, da izdaja okrožno invalidsko sodišče le prvoinstančna rešenja. Zadeva je pa dokončno rešena šele tedaj, ko prejme vojna žrtve rešitev drugoinstančnega višjega invalidskega sodišča in ji je nakazana invalidnina ali pa je njena zahteva po invalidnini od tega sodišča dokončno veljavno odklonjena.

Mnogi še čakajo.

Onih vojnih žrtev, ki čakajo na rešitev prvoinstančnega, to je okrožnega invalidskega sodišča v Ljubljani, je razmeroma malo. Le kakih 300 jih je še in tudi ti bodo prišli kmalu na vrsto. Toda motil bi se oni, ki misli, da bi bilo s tem delo tega sodišča izvršeno. Še vedno prihajajo nove prijave onih vojnih žrtev, ki nosijo posledice sedanje vojne. V smislu § 68. bivše invalidske uredbe, katere določila so še vedno v veljavi, imajo vse vojne žrtve pravico vložiti prijavo v teku enega leta po povrnitvi vojne

sile iz vojnega stanja v redno stanje. In tako prihajajo še vedno nove prijave, ki jih mora sodišče obravnavati. Poleg tega je kakih 200 invalidov, katerih priznanje je odvisno od komisijskega pregleda in ugotovitve invalidske pregledne komisije. Vsi spisi teh invalidov bodo po pregledu vrjnjeni invalidskemu sodišču v presojo in reševanje. Čim bo začela poslovati pregledna komisija za invalide, bo dobilo to sodišče novih 200 spisov, a tudi med onimi, ki še čakajo na rešitev, bo nekaj takih, ki bodo morali biti predstavljeni invalidski komisiji, prav tako bodo morali biti pregledani tudi vsi oni, ki so bili pohabljeni v sedanji vojni in tudi oni, ki se jim je zdravstveno stanje poslabšalo.

Še eno vprašanje nas zanima. Med rešenimi spisi okrožnega invalidskega sodišča v Ljubljani je 200 takih, ki čakajo na odločitev vrhovnega invalidskega sodišča. Vsem prizadetim vojnim žrtvam, katerih spisi čakajo na to rešitev, so bile izdane rešitve prvostopnega invalidskega sodišča. Toda to ne zadostuje za prejemanje invalidnine. Ta se namreč nakazuje šele tedaj, ko je izdano pozitivno rešenje drugoinstančnega invalidskega sodišča. Čim bo začelo poslovati to sodišče, bodo tudi ti prišli do popolnih svojih pravic.

Povsem nejasna usoda pa je določena onim vojnim žrtvam, katerih spisi so bili poslani drugostopnemu sodišču v Beograd še pred izbruhom vojne. Vseh teh spisov je kakih 300. Vsi s tem prizadeti invalidi in ostale vojne žrtve že imajo prvoinstančno rešenje, a njihova dokončna ureditev invalidskega vprašanja je odvisna od vrnitve teh spisov invalidskemu sodišču v Ljubljani. Toda o tem vprašanju smo že pisali v 5. in 6. številki »Vojnega invalida« in tam smo na osnovi dobljenih informacij ugotovili, da bodo morali ti akti čakati na popolno ureditev razmer in bodo potem po diplomatski poti izročeni posameznim pokrajinam bivše Jugoslavije.

Sklepne misli.

Delo, ki ga je izvršilo invalidsko sodišče v Ljubljani, je ogromno. Ze same številke nam to pokažejo, če se pa pogledamo še v vsebino in način tega dela in pa v delikatnost in dalekosežnost izdajanja posameznih rešenj, tedaj šele spoznamo, kako težko je to delo in razumemo, kako velikega pomena za vojne žrtve je dejstvo, da se to delo bliža svojemu koncu. Povsem končano pa bo za vojne žrtve iz prejšnje svetovne vojne šele tedaj, ko bosta tudi nadpregledna komisija in višje invalidsko sodišče izdali zadnje svoje rešenje.

Pravice italijanskih vojnih invalidov

Kratek pregled ugodnosti iz italijanske invalidske zakonodaje

Pravice, ki so jih deležni italijanski invalidi in ostale žrtve, izvirajo iz raznih zakonskih odlokov. Večina teh pravic je zbrana v priročni knjižici »Vademecum del mutilati« in po tej posnemamo glavne določbe, vsebujoče pravice vojnih invalidov. Zaradi pravičnega razumevanja poudarjamo, da so za ljubljansko pokrajino še vedno veljavna določila bivše »Uredbe o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah« in da priobčujemo ta pregled pravic italijanskih vojnih invalidov našemu članstvu le v informacijo.

Do kakih ugodnosti pripomore že legitimacija invalidskega združenja.

V Italiji so invalidi združeni v svoji invalidski organizaciji, ki nosi naziv »Associazione nazionale fra mutilati e invalidi di guerra«. Vsak član te organizacije je tudi naročnik na list »La Vittoria«. Vsak invalid, ki ima člansko izkaznico svojega združenja sme uporabljati kolo brez predpisane tablice. Razume se, da velja olajšava samo za pohabljenca in invalide, ne pa tudi za njihove družine. Z veljavno člansko izkaznico more član v mestnih gledali-

ših uživati iste ugodnosti, ki so priznane članom Dopalavora. Prav tako imajo možnost dobiti brezplačno izkaznico raznih sindikatov. Nadalje imajo vojni invalidi možnost nakupovanja živil v zadrugi »Provida« (Pre-skrba). Te ugodnosti se poslužijo lahko samo člani v mestih in iz okolice. Ministrstvo za narodno vzgojo dovoljuje vojnim invalidom prost vstop v muzeje, k spomenikom, v umetnostne galerije, k državnim izkopom starin itd.

Brezplačna zdravstvena oskrba s strani občin.

Vse občine v Italiji morajo na osnovi veljavnih določil voditi posebne sezname ubožnih. Vsi oni, ki so vpisani v teh seznamih, uživajo brezplačno zdravstveno oskrbo občin. Na osnovi določil ministrskega sveta in notranjega ministrstva se mora smatrati invalidnina kot prispevek za prehrano in se zato ne more upoštevati kot dohodek, ki bi izključeval pravico do ugodnosti brezplačne zdravniške pomoči in brezplačnega nakazila zdravil. Zaradi tega so deležni vsi siromašni invalidi in tudi njihovi družinski člani brezplačne zdravniške pomoči, ki jo nudijo občine svojim siromašnim občanom.

Razne podpore, ki jih deli invalidska organizacija.

Invalidska organizacija deli siromašnim članom tudi denarne podpore. Prošnje posameznikov morajo biti priporočene po zaupnikih. Organizacija vojnih invalidov tudi prispeva neki znesek k stroškom za poletne kolonije otrok vojnih žrtev. S tem je omogočeno mnogim siromašnim vojnim invalidom poslati svoje otroke v poletne kolonije, da se tam okrepijo in pozdravijo. Posamezne sekcije (pokrajinski odbori) invalidskega združenja dajejo tudi posebne nagrade ob rojstvu otrok. Pravico do teh nagrad imajo invalidi z večjim številom otrok. Tudi posebnih študijskih podpor so deležni otroci invalidov, ki so dosegli v srednji šoli najboljše uspehe.

Razne druge ugodnosti.

Težkim vojnim invalidom dovoljuje radiooddajna ustanova EIAR brezplačno poslušanje radijskih oddaj. Invalidi, ki se pečajo z malo trgovino ali krošnjarstvom, so oproščeni kavicije 500 L. Vojni invalidi so oproščeni taks za bivanje in zdravljenje. Težki vojni invalidi sameci so oproščeni samskega davka.

Vozne olajšave.

Invalidi imajo pravico do 50% popusta za potovanja po železnici. Listke za 50% popust izdaja osrednji odbor invalidske organizacije. Zaradi tega morajo člani zaprositi za listke po sekciji po možnosti 10 dni prej. V prošnji morajo navesti poleg drugega vzrok potovanja. Vozne olajšave se dovoljujejo za vse razrede osebnih in brzih vlakov.

Ponovni pregledi invalidov zaradi poslabšanja stanja.

Vsak invalid ima pravico do dveh ponovnih pregledov zaradi poslabša-

nja zdravstvenega stanja. Le v izjemnih primerih se dovoli tudi tretji pregled. Ponovni pregledi za pridobitev možnosti prestopa iz ene kategorije v drugo so za posamezne invalide brez dvoma velike važnosti. Iz spodaj priobčene tabele je namreč razvideti, da so vojne žrtve razdeljene v tri skupine:

1. tiste, ki prejemajo invalidnino brez vsakega dodatka,
2. tiste, ki prejemajo dohodek za oskrbo,
3. tiste, ki prejemajo dodatek za nadinvalidnost (težki invalidi).

Invalidnine

Prva skupina brez dodatka.

Kategorija	Letno lir		Čisti mesečni prejemki	
	Kosmat znesek	Čisti znesek	za julij	za ostale mesece
I.	3591	3248	264	268
II.	2160	1946	161	159
III.	1998	1818	154	148
IV.	1836	1670	138	136
V.	1566	1425	113	116
VI.	1296	1179	98	95
VII.	1026	933	77.50	74.50
VIII.	756	687	57	54

Druga skupina od II. do VIII. kategorije z dodatkom za oskrbo.

Kategorija	Letno lir		Skupaj Mes. čisti prejemek	Mes. čisti prejemek
	Pokoj-nina	Oskrbovaln. ovaln. čisto		
II.	2160	840	2718	229
III.	1998	840	2591	212
IV.	1836	840	2443	196
V.	1566	840	2197	181
VI.	1296	540	1675	132
VII.	1026	540	1429	117
VIII.	756	540	1184	97.50

Tretja skupina.

I. kategorija z dodatkom za nadinvalidnost.

Razred	Letno lir		Skupaj Mes. čisti prejem.	Mes. čisti prejem.
	Invalidnina	Dodatek		
A	2916	9600	11.455	947
B	2916	8000	9985	830
C	2916	6400	8510	708
D	2916	5600	7775	644
E	2916	4800	7041	581
F	2916	3200	5570	463
G	2916	1400	3915	326

Trafike.

Vse trafike so v Italiji razdeljene v tri kategorije:

- I. z dohodkom nad 4000 L.
- II. z dohodkom nad 3000 L. do 4000 L.
- III. z dohodkom izpod 3000 L.

Ko so razpisane trafike I. kategorije morejo sicer tudi invalidi zanje prositi, nimajo pa nobene prednosti.

Trafike II. kategorije se podeljujejo težkim vojnim invalidom, one III. kategorije pa se pod enakimi pogoji podeljujejo invalidom in vojnim vdovam.

Oprostitev od občinskega dela.

Ministrstvo za notranje zadeve je priporočilo vsem Prefektom v kraljevini, naj se vojni invalidi oprostitjo dolžnosti opravljanja brezplačnega dela v korist občin ali pokrajin (kuluka). Tudi je bilo priporočeno, naj bi se od

njih ne zahtevalo plačevanje odkupnine za to delo. Vse to se je priporočalo z ozirom na slabe razmere, v katerih žive vojni pohabljeni in invalidi. Upoštevati je tudi treba njihovo zmanjšano delovno sposobnost. — Čeprav ni bil to kak zakonit odlok, vendar ga občine upoštevajo in oproščajo vojne invalide dolžnosti brezplačnega dela.

Oprostitev šolskih taks in prednost pri sprejemu v srednjo šolo in v konvikte.

Otroci vojnih pohabljenec in invalidov imajo pravico, da se jim izda šolsko izpričevalo brezplačno. Oni, ki obiskujejo srednje šole in niso ponavljavci, so oproščeni šolskih taks in kolokvin na prošnjah za priпуск k izpitu.

Vojne sirote in otroci vojnih invalidov imajo absolutno prednost pred vsemi drugimi reflektanti pri vpisu v srednjo šolo.

Ministrstvo za narodno vzgojo razpisuje vsako leto natečaj za brezplačen ali deloma plačan sprejem gojencev in gojenk v kralj. narodne konvikte. V tem razpisu se daje v splošnem prednost otrokom invalidov in vojnim sirotam.

Vsi dokumenti, ki so potrebni za sprejem v srednjo šolo in za priustitev k izpitu, so otrokom vojnih žrtev takse prosti.

Razne oblike pomoči, ki jo nudi Narodno skrbstvo za invalide.

»Narodno skrbstvo za zaščito in pomoč vojnim pohabljenecem in invalidom« nudi tem svojo pomoč po pokrajinskih zastopnikih. Pohabljeni in invalidi so deležni zdravniške pomoči edino in izključno le za poškodbe, ki so jih zadobili v vojni, kakor tudi za posledice takih poškodb, za katere prejema invalidnino.

Zdravniška pomoč na domu.

Invalid, ki potrebuje zdravila, zdravljenje in zdravniško pomoč na domu in ki ne uživa zdravstvene pomoči svoje občine, lahko dobi od Narodnega skrbstva brezplačno zdravila in nakazila za zdravljenje doma. Pri zadeti mora vložiti le takse prosto prošnjo na pokrajinsko zastopstvo skrbstva. Recepti, ki jih izdajo zdravniki — razen če so izredno nujnega značaja — se morajo poslati pokrajinskemu zastopstvu skrbstva, ki jih da v presojo zdravniku zaupniku, na kar se pošljejo zdravila ali pa se dovoli, da se ta nabavijo v domači lekarni. Zdravnika in zdravila plača Narodno skrbstvo samo.

Sprejem v bolnico ali zdravilišče.

Če se zaradi uspešnega zdravljenja pokaže potreba za sprejem v bolnico ali posebno zdravilišče, predloži prizadeti član prošnjo, opremljeno z vsemi potrebnimi listinami, in Narodno skrbstvo ga pošlje v bolnico ali zdravilišče. Oskrbnino III. razreda plača skrbstvo samo, če se pa invalid zdravi v II. raz., mora plačati razliko sam. Skrbstvo plačuje oskrbnino v bolnicah in zdraviliščih samo za zdravljenje poškodb, izvirajočih iz vojne.

Invalidi, ki so bolni na pljučih, se pošljejo tudi v sanatorije v gorah ali ob morju. Skrbstvo plača oskrbnino zanje za 60 dni, pozneje se jim ta odteguje od invalidnine. Odtegljaj znaša najmanj 41,50 L. mesečno do največ 12 L. dnevno.

Invalidom, ki se zdravijo v zasebnih zdraviliščih, prispeva Skrbstvo del oskrbovalnih stroškov. Posebni prispevki za zdravljenje odnosno oskrbo so določeni tudi za invalide slaboumežne, za one, ki imajo encefalitis letargica, invalidom paraplegikom kakor tudi onim s poškodbami živčnega sistema.

Poskrbljeno je tudi za ambulantno zdravstveno pomoč.

Brezplačno zdravljenje v kopališčih in toplicah je bilo ukinjeno, ker zdravljenje v teh v veliki večini primerov ni bilo v neposredni zvezi s poškodbami iz vojne. Poskrbljeno pa je za razne olajšave, ki so jih deležni invalidi v kopališčih. Le v izjemnih primerih, ko gre za invalida, ki je brezposeln in brez vsakih sredstev, ter se pokaže nujna potreba zdravljenja, dovoljuje Skrbstvo po lastni presoji, upoštevajoč izredne razmere, posebno podporo za zdravljenje v zdravilnih kopališčih.

Podpore za vzdrževanje.

Pokrajinsko zastopstvo Skrbstva za invalide deli v zimskem času v skladu s proračunsko možnostjo izredne podpore, ki se dovoljujejo od primera do primera tistim članom, ki so brezposelni in ki živijo v popolnem siromaštvu.

Oskrba protez.

Glede oskrbe protez veljajo skoraj isti predpisi, ki so bili določeni v bivši jugoslovanski zakonodaji. Vsak invalid mora namreč imeti vedno v dobrem stanju dve protezi odnosno dva ortopedična aparata ali dva para ortopedičnih čevljev. Za vsak ortopedičen pripomoček določi komisija minimalno dobo trajanja. Invalid je za to dobo odgovoren, da vzdrži protezo odnosno ortopedični aparat v dobrem stanju.

Najkrajše garancijske dobe so:

3 leta za lesene proteze,

2 leti za usnjene, iz celuloida ali iz drugega materiala,

1 leto za vse ortopedične čevlje.

Zaposlitve.

Za zaposlitev invalidov delavcev skrbi Pokrajinsko zastopstvo za invalide, ker pripada ta naloga izključno v kompetenco te ustanove. Vsi pohabljeni in invalidi, ki žele dobiti zaposlitev, če so brezposelni, ali ki žele zaščito, če so zaposleni, vložijo svojo prošnjo na Pokrajinsko zastopstvo skrbstva. To posreduje tudi za namestitve invalidov pri vseh javnih upravah, ko so tam mesta razpisana. V primerih, da je za zaposlitev določena neka starostna meja, so v občinskih in pokrajinskih predpisih določene posebne olajšave za invalide.

Skrb za vojne sirote in otroke vojnih invalidov.

Sirotam in otrokom vojnih invalidov dovoljuje Skrbstvo za invalide

Albin Podjavoršek:

Izgubljena žena

Sedeli so za mizo in pili dobro črno vino. Bili so različni ljudje — delavci, obrtniki, kak mali uradnik — proslavljali so soboto in napajali žejne duše. Vmes so bili golobradi mladiči, tu in tam starejši možakar, največ pa je bilo takih dobrih srednjih moških let. Hm, pijača je božji dar in alkohol piti je prav za prav tako dobro delo!... Ali to soboto je prvič sedel v tej gostilni stari mizar Anton Mavrič; toda odkar je zagledal mlado natakario, ni čutil v srečo nobenega miru več. Od razburjenja se je začel potiti, molče, zamišljeno in nemirno je jel pogledovati proti točilni mizi. Res, tam je sedela ali stala ali delala, kar ravno je bilo dela pri roki, lepa in zajetna Fanika.

»No,« je dregnil Antona tovariš, cestni delavec, »kaj pa jo tako gledaš? Res je čedno dekle, ampak ti si vseeno prestar zanjo. Saj bi bila lahko tvoja hči! Le pamet!«

Možje so se zakrohotali, Anton pa pa je v zadregi dvignil kozarec in ga počasi ponesel k ustom. Tedaj so opazili njegove solzne oči in trpeči izraz na obrazu in so se spogledali. »Kaj pa to?« je mislil eden in drugi, a so molčali. Anton je medtem počasi izpil vino, potem pa poltiho spregovoril in hripav je bil njegov glas:

»Ta ženska je popolnoma podobna moji izgubljeni ženi!...«

Tovariši so nekaj že vedeli o tem, a nobeden nič posebnega, Anton pa je vedno molčal, četudi je včasih kdo načel o tistem »romanus«, kakor so stvar imenovali, razgovor. Antona je bilo groza misliti na vse tisto; bile so mučne reči in človek se slabe preteklosti nerad spominja. Glej, zdaj pa je nekako sam načel to stvar in zdelo se je, da naravnost želi izpovedati se in z besedami vsaj nekoliko privzdigniti težki kamen, ki je težil njegovo dušo že vrsto dolgih, praznih let.

»Bil sem,« je začel, »v svojih mladih letih priden človek. Izučil sem se mizarstva in, ko sem izpolnil pomočniška leta, sem se kmalu osamosvojil.

Obrt se mi je dobro razvila, delavnica se je kakor sama od sebe širila. Iz mnogih prihrankov sem si zgradil nazadnje lično hišico, da jo je bilo veselj pogledati. Pozneje... O srečni in — nesrečni čas! Spoznal sem se z lepim dekletom in sva se vzela. Angela ji je bilo ime. A kaj ime, ko pa je bila lepa in dobra kakor angel! Res ni imela nič dote, nič denarja, vzel sem jo tako rekoč iz revne družine, ampak obrt mi je dobro rastla, da nisem pogršel ničesar. Kako sem ljubil svojo Angelo, tega angela, živel sem le zanjo in delal za svoj dom! In česar koli sem se lotil, se je srečno končalo; sreča me je ljubila. No, Angela tudi. Bila je skrbna, dobra ženska — — ah, kaj bi...«

Natočili so mu kupo in je hlastno izpil. Oči so mu zaplavale nekam daleč po preteklosti, lovil je spomine, lepil jih enega k drugemu in z obraza mu je bilo spoznati, kako težko je padalo to kamenje na njegovo dušo. Dan za dnem, noč za nočjo — neprestano je kluvalo po glavi in jedva je zjutraj odprl oči, že mu je zaplesalo

pred obrazom — vse to zlomljeno, bedasto, prazno, krivično življenje.

»Potem pa,« je nadaljeval, »je prišla svetovna vojna. Bil sem vpoklican in moral sem se pomikati skoraj vsa štiri dolga leta z enega konca Evrope v drugi konec in sem samo trpel, hujše kot črna živina! Kod vse sem se klatil! In čemu? In vsa ta štiri leta, ko niti te sreče nisem imel, da bi mogel pogledati domov, mi je polagoma propadel dom in razpadal zakon, kakor je razpadal tudi marsikje drugje. Česa vsega nisem doživel! Vse se je razvijalo kakor po načrtu; kot da je nastalo vse to samo zaradi tega, da ubije mene in mojo srečo, da mi pokoplje dom in uniči ženo. Res, zgodilo se je samo tako in nič drugače. — Kajpak, zakon mi je razpadal in nazadnje razpadel in ko bi bil na povratku najbolj potreboval dobre roke in skrbne nege — ravno na koncu štiritletnega klanja sem bil ranjen v glavo — nisem imel ničesar kot samega sebe in svojo zlo usodo...«

Pil je v dolgih požirkih in z neko jezo je udaril s kozarcem po mizi.

Združenje vojnih invalidov v Ljubljani se je preselilo v Petrarcovo (prej Komenskega) ulico 36. (Nasproti šole na Ledini.)

zdravstveno pomoč za določena obolenja. Nudi se jim pomoč za oskrbo v zdraviliščih, če je potrebna operacija v bolnicah, deležni so ambulatorične zdravniške oskrbe itd. Skrbstvo daje vojnim sirotam in otrokom vojnih invalidov pomoč edino v primerih, če ne pripada ta dolžnost občini.

Centralno skrbstvo nudi oskrbovanje v zdraviliščih za vse one sirote in otroke invalidov, ki se zaradi težkih boleznih niso mogli zdraviti doma.

Poskrbljeno je tudi za strokovno izobrazbo tistih sirot in otrok invalidov, ki so bili zaradi posebnih družinskih razmer potrebni sprejema v zavode za strokovno izobrazbo.

Za pošiljanje vojnih sirot in otrok invalidov v poletne kolonije skrbi Ustanova skrbstva za pomoč. Centralno skrbstvo pa dovoljuje v primerih dokazanega siromaštva sirotam in otrokom invalidov, ki obiskujejo srednje šole, podpore za nakup šolskih knjig, šolskih potrebščin in tudi obleke.

Iz vseh navedenih podatkov je razvidno, da je italijanska invalidska zakonodaja zajela vse socialne plati oskrbe invalidov in ostalih vojnih žrtev. Na vse načine in z vsemi sredstvi skuša lajšati težke posledice vojne, ki otežkočajo invalidom življenje.

sem imel oni dan priliko spoznati, kako drugod spoštujejo in upoštevajo vojne žrtve. In vsi vi, ki ste imeli priliko, na lastni koži občutiti to nerazumevanje naših ljudi — primerjajte sami.

Pred kratkim me je obiskal sorodnik iz Gorice. Ustavil se je nekaj dni pri meni v Ljubljani in, ker sva bila te dni mnogo skupaj, je hotel slučaj, da sem ga spremljal tudi na Vič. Pred nekim časom — gotovo je v njem nastanjena kaka vojaška edinica — je stala straža. Nemalo sem se začudil, ko ga je ta straža po vseh vojaških predpisih pozdravila. Tudi on je odzdravil z dvigom desne roke. Radovedno sem ga vprašal, zakaj ga je vojak na straži pozdravil, ko je vendar civilist kot sem jaz? Nasmehnil se je in pokazal na majhen znak, ki ga je nosil na jopiču.

»To je znak „Associazione famiglie caduti in guerra“ (Združenje družin, katerih sinovi so padli v vojni)« mi je pripovedoval. »Vojak, ki tu straži pozna ta znak in pri nas je navada, da vsaka straža izkaže vse vojaške časti padlemu junaku. S tem, da je po vseh vojaških predpisih pozdravil mene, je izkazal vojaško čast mojemu sinu, ki je padel kot podporočnik v Afriki.«

V očeh se mu je zasvetila drobna solza, ko se je spomnil svojega mladega sina, ki leži pokopan tam v daljni Abesiniji.

»Zelo mi ugaja ta res lepi običaj iz-

kazovanja časti vojnim žrtvam,« sem pripomnil, da bi ga odvrnil od žalostnih misli, ki so brez dvoma preletele njegovo dušo ob spominu na padlega sina. In kmalu sva bila zopet v živahnem pogovoru.

»Da, pri nas se vojne žrtve spoštujejo,« je nadaljeval; »tudi vojnim pohabljenecem izkazujejo ono čast, ki gre junakom, ki so žrtvovali svoje ude, svoje zdravje v borbi za domovino! Nedavno sem sedel v Gorici v neki kavarni. Vstopil je podoficir. Hodil je z bergljami, kajti bil je brez noge. In prav nasproti moje mize je sedela oficirska družba. Med njimi tudi podpolkovnik in major ter nekaj nižjih oficirjev. In vsi ti so se dvignili in vojaško pozdravili vstopivšega podoficirja — vojnega invalida.«

Težko bi opisal vse svoje občutke ob opisanem doživljanju in pripovedovanju mojega sorodnika. Misli so mi begale na vse strani in spomnil sem se mnogih posredovanj za vojne invalide, spomnil sem se odgovorov, ki sem jih prejel, spomnil pa sem se tudi bridkih pritožb, ki sem jih slišal iz ust nešteti vojnih žrtev. Težko mi je postalo pri srcu, toda vzdihnil sem le:

»Kako neprimerno boljši bi bil položaj vseh vojnih žrtev pri nas, če bi ljudstvo in pa tudi tisti, ki so prej odločali o naši usodi, posedovali le del tega spoštovanja do vojnih žrtev, ki sem ga danes spoznal!«

Bruno Mussolini

Dne 7. avgusta dopoldne je novo štirimotorno bombno letalo, ki je pripadalo neki eskadrili, pripravljajoči se na bližnje vojne podvige, ravno pričelo pristajati na letališču Sv. Justa pri Pisi, ko je zaradi vzrokov, ki še niso dognani, treščilo na tla. Pri tem so izmed članov posadke izgubili življenje: kapitan-pilot Bruno Mussolini, poveljnik posadke in eskadrilje poročnik-pilot Francesco Vitalini Sacconi in podčastnik-mehanič Angelo Trizzini.

Bruno Mussolini, sin ustanovitelja Imperija, se je rodil v Milanu dne 22. aprila 1918. Ko je bil 17 let star, je že imel letalsko diplomu ter se je kot prostovoljec prijavil na bojišče v Vzhodni Afriki.

V vojni za Cesarstvo se je Bruno Mussolini udeležil mnogih vojnih podvigov in se je odlikoval z velikim pogumom in izkušnostjo. Nešteto krat se je vrnil na svoje izhodišče z letalom, ki so ga zadeli izstrelki sovražnika. Med vojno je opravil 250 ur poletov in izvedel 50 drznih vojnih dejanj. Za svoje junaštvo je bil odlikovan s srebrno svetinjo za vojaške zasluge na bojnem polju in z bronasto svetinjo za letalske zasluge, zaradi katerih je napredoval za poročnika.

Z letalom S 79 se je 20. avgusta 1937. udeležil tekme Istres-Damask-

Paris. Letalo je doseglo sijajen uspeh, preletelo je progo, ki je merila okrog 7000 km s povprečno brzino 350 km na uro.

Pozneje se je Bruno Mussolini prijavil med letalske legionarje, ki so se borili proti boljševikom v Španiji. — Udeležil se je letalskih napadov na Alicante, Barcelono, Valencijo in Kartageno. Tedaj si je pridobil drugo srebrno svetinjo za vojaške zasluge.

V januarju l. 1938. je sodeloval pri poletu iz Italije v Brazilijo s takim uspehom, da je napredoval zaradi izrednih zaslug za kapitana. Nato se je posvetil ureditvi redne letalske zveze med Italijo in Južno Ameriko.

Ko so se začele sovražnosti s Francijo in Anglijo, je Bruno Mussolini zahteval in dosegel, da je bil dodeljen nekemu operativnem letalskemu oddelku. Sodeloval je pri raznih važnih letalskih podvigih na srednjem Sredozemskem morju, na grškem bojišču, pri Solunu, v Epiru in v Albaniji.

Zdaj, ko je preizkušal eno izmed novih letal svojega samostojnega oddelka, je Bruna Mussolinija doletela slavna smrt.

Duce je dobil ob smrti svojega sina nešteto izrazov globokega sožalja. Slava Brunu Mussoliniju!

Kako drugod spoštujejo vojne žrtve

Prav gotovo ni to prvič, da spregovorimo v našem glasilu o spoštovanju vojnih žrtev. Ravno o tem vprašanju se je že mnogo pisalo in tudi med posameznimi vojnimi invalidi večkrat govorilo. Razpravljali smo o tem tudi na naših zborovanjih. Marsikomu je še v spominu pred leti izdana brošura »Beseda o zaščiti vojnih žrtev«. In če danes pogledamo na končne zaključke teh naših člankov, razgovorov in razprav, moremo brez vsakih pri-

držkov ugotoviti, da vojne žrtve med našim narodom niso nikoli naletele niti na potrebno in zaslužno razumevanje, o kakem spoštovanju pa sploh govora ne more biti.

Vsa težka in obupna borba za pravičen invalidski zakon, golgota nešteti vojnih invalidov in pa tudi nerazumevanje med našim ljudstvom za izvajanje določb bivše invalidske uredbe, ki bi bile vojnim žrtvam koristne — vse to mi je prišlo na misel, ko

»Vrnil sem se iz vojne ranjen, bolan, raztrgan, bos. Moja hiša pa je bila prazna, kakor da bi jo bil kdo oplenil. Našel sem vso svojo srečo razbito!... O, saj sem pozneje vse zvedel! Moja žena, ta lepi angel, je imela ves čas vojne vedno polno nekaj moških na stanovanju. In — kako hudo mi je na to pomisliti — postala je... Kako je bilo, so mi pripovedovali pozneje sosedje in tisti, ki so jo poznali ter gledali strašno razuzdano življenje tega ženskega nestvora. Kakor da se je neki hudič naselil v to žensko in jo neprenehoma silil v nenasitno poželenje, je divjala iz dneva v dan v greh, duša se ji je čez in čez napolnila z umazanijo — sicer pa: ali ima sploh taka ženska duša? — in končno je pobegnila z nekim Poljakom bog ve kam... Tako sem jo izgubil...«

Trpko je pil in ko so izpraznili steklenico, je naročil še eno mero. S pobožnimi očmi je spremljal natakario, ko je odnašala liter in prinašala novo pijačo na mizo. Ampak takale mlada bitja se ne menijo za stare, uvele, izmozgane može in tako tudi

ta ni opazila pogledov, ki so jo objemali in ljubili. Z globokim vzdihom je nadaljeval:

»Razprodal sem vse in zapustil kraj, kjer sem doživel tisto nesrečo. Da bi delal? Čemu? Za delo nisem imel nikake volje, vse dobro so uničila dolga vojna leta. Da, nobene volje nisem prinesel iz vojne, da bi delal. Nisem imel veselja in k temu me je še vsak pogled v kateri koli kot hiše samo razjezil.

VAS, KI NE POZNA SUŠE

Vas Bardowick v bližini nemškega mesta Lüneburga, ki se njenih 2500 prebivalcev bavi večinoma z vrtnarstvom, je popolnoma neodvisna, kar se tiče dežja. Ko so l. 1934. v okolici te vasi regulirali reko Ilmenau, so nastale velike motnje glede namakanja in bila je nevarnost, da bo vrtnarstvo bardowickim vaščanom prenehalo biti vir dohodkov. Toda ljudje so si znali pomagati. Ker niso hoteli biti odvisni od vremenskih muh, so si uredili veliko napravo za proizvajanje umetnega dežja in ta deluje tako dobro, da suša vrtovom sploh ne more več nagajati.

Razna vprašanja

Naši člani in članice nas prosijo za nasvet v različnih zadevah. Zaradi tega si tudi zabeležimo taka vprašanja, da jih v našem glasilu vsem pojasnimo. Na primer:

1. Kdaj bodo dobili izplačane zaostanke oni, ki jih imajo prejeti?

Vsi, ki so dobili rešenja po 1. juliju 1940 imajo zaostanke na invalidskih prejemkih, ki pa se ne izplačujejo z redno invalidnino. Ti zaostanki so se izplačevali posebej in naknadno. Za zaostanke je treba vedno otvarjati posebne kredite in sicer za vsako preteklo in zapadlo proračunsko leto. Prej so se ti zaostanki po večini izplačevali iz narodnega invalidskega fonda, za sedaj pa še ni znano, kdaj in kako se bodo izplačevali zaostanki. Organizacija se za to vprašanje zanimala.

2. Ali se v Protezni delavnici še dobe brezplačno zobne proteze?

Zakon je še v veljavi, toda za to za enkrat ni nobenega posebnega fonda. Za zobne proteze in popravilo zob je bila Protezna delavnica vedno votirana posebna vsota, ki je pa že izčrpana. Treba je počakati, da bodo za zobne proteze ponovno nakazana potrebna sredstva. Za enkrat so vse zadevne prošnje pri Protezni delavnici v evidenci. Opozarjamo pa, da oni, ki niso izgubili zob v vojni, ali pa tisti, ki niso siromašni, sploh nimajo pravice do brezplačnih zobnih protez.

3. Ali še velja prvenstvo vojnih žrtev za pridobitev trafik ali drugih koncesij?

Ker je bivša uredba o vojnih invalidih še vedno v veljavi, je razumljivo, da velja tudi določba glede prvenstvenih pravic. Kolikor se sedaj različne koncesije v Ljubljanski pokrajini na novo podeljujejo, se reflektanti vojne žrtve še vedno lahko prvenstveno zanje potegujejo. Vse pravice, ki so v zvezi z določbami o zakonitem prvenstvu vojnih žrtev, se povsem upoštevajo kakor to določa invalidska uredba.

4. Ali je kdo dobil posojilo iz narodnega invalidskega fonda od bivšega središnega odbora?

Rečeno je bilo, da je bila za naš oblastni teritorij rezervirana gotova vsota, iz katere se bodo dajala posojila. Vloženih je bilo zelo veliko prošenj, ki so bile s priporočili odposlane. Določeno je bilo, da se bodo s prošilci, predno bodo dobili posojila, sklepale neke poravnave pred sodiščem. Do tega pa ni prišlo in tudi posojilo ni bilo izplačano nobenemu prošilcu iz teritorija bivšega oblastnega odbora.

5. Povračilo zdravstvenih stroškov.

Nekateri so imeli vložene prošnje za povračilo zdravstvenih stroškov iz narodnega invalidskega fonda. Ker ta fond za nas več ne obstaja, je razumljivo, da zadevne prošnje ne bodo rešene.

Stanje invalidskih zadev

Veliko vojnih žrtev vprašuje naše združenje kaj je z nerešenimi invalidskimi zadevami? Ostalo je mnogo nerešenih aktov v prvi in drugi instanci. Prizadeti čakajo na svoje prejemke, zato so tembolj nestrpni. Težko je vsakemu posebej odgovarjati, zato damo nekaj splošnih pojasnil v našem glasilu.

Prva instanca, to sta okrožni invalidski sodišči v Ljubljani in Novem mestu, rešujeta invalidske spise redno naprej in sta izdali že mnogo rešitev. Pojasnjevali smo že, da ni mogoče hitro izdati vseh rešitev, ker je treba zanje iskati dokaze, vršiti poizvedbe in zbrati podlago.

Prvoinstančne rešitve pa po naših predpisih še niso veljavne za dosego popolne zaščite in pravic invalidnine. Potrebna je še rešitev Vrhovnega in-

validskega sodišča. Ker pa tega danes sploh nimamo, zato občutimo zastoj pri reševanju in nestrpnost posameznikov pri čakanju na invalidske prejemke. Vojne žrtve pa neprenehoma vprašujejo, kaj je z njihovimi zadevami.

Nadomestek Vrhovnega invalidskega sodišča je določen od Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino na ta način, da bo v novih razmerah ustanovljeno posebno samostojno drugoinstančno invalidsko sodišče v Ljubljani. Zadevo ima sedaj v rokah invalidski oddelek Visokega komisarjata. Ta zadeva se bo kmalu uredila, na kar bodo hitro v drugi instanci rešeni vsi predmeti.

Nekateri invalidi sploh še ne prejemajo invalidnine, drugim pripadajo povišice zaradi povečanja procentov

nesposobnosti ali zaradi prirastka družinskih članov ali pa so se pojavile kake druge izpremembe. Invalidsko vprašanje zahteva pač vedno drugačne rešitve. Z začetkom poslovanja Višjega invalidskega sodišča v Ljubljani bo vse to urejeno.

Druga stvar, ki naše invalide zelo zanima, so invalidske pregledne komisije. Zdravstveno stanje se nekaterim vedno slabša, mnogih zadeve pa se sploh ne dajo poprej rešiti, dokler ne bodo na novo pregledani. Toda v novih razmerah ni mogoče sestavljati vojaških preglednih komisij, kakor so predpisane po bivši invalidski uredbi, pač pa so mogoče zdravniške pregledne komisije.

Tudi v tem oziru imamo zagotovilo, da se bodo omogočili invalidski

pregledi. Invalidski odsek pri Visokem Komisarjatu skrbi za to, da se bo vse uredilo. Predvsem je treba našim invalidom potrpežljivosti tako glede invalidskega sodišča, kakor glede pregledov, ker je zagotovilo dano in stvar teče.

V teh zadevah hodijo nekateri celo osebno k združenju v Ljubljano, da bi jim pospešilo rešitev. Ne zadostujejo jim pismena pojasnila, pač pa mislijo, da bodo osebno odločitve izsilili. Prizadeti večkrat nimajo niti denarja za stroške, zato prosijo za podpore. Opozorjamo, da se v posameznih primerih ne da prav nič doseči in tudi osebne intervencije ne pomagajo. Vsak naj upošteva to pojasnilo in naj se po njem ravna.

ZANIMIVOSTI OD TU IN TAM

Rdeči križ je invalidu poslal protezo z letalom

Ko so švicarski človekoljubi, prevzeti od mučeništva ranjencev in ujetnikov po vojnah v preteklem stoletju, dali pobudo za ustanovitev Rdečega križa, so pač videli pred seboj kopico plemenitih nalog, ki jih je treba v vsaki vojni reševati v pomoč trpečim. Ni so pa mogli slutiti, kako različne bodo oblike teh nalog, ki jih bodo bodoče vojne zastavljale Rdečemu križu po vsem svetu.

Ne, niti prva svetovna vojna pri vsej svoji razsežnosti in pri vseh svojih strahotah še zdaleč ni izžrpala programa človekoljubnih nalog, katerim je namenjen služiti Rdeči križ. Po prvi svetovni vojni so to veliko organizacijo človekoljubov zadele obsežne brige skrbstva za armado najbednejših in pogostokrat še za žrtve številnih velikih elementarnih nesreč. Toda najširše in najraznoličnejše torišče je dala Rdečemu križu šele sedanja vojna. Mar nismo vprav Slovenci ne samo priče posvečenih prizadevanj Rdečega križa, marveč vsevdilj tudi njegovi mali in velik dolžniki? Ni še čas, da bi se zaključevala vsaj prva pisana poglavja v našem Rdečem križu. Bodoča zgodovina Slovencev bo čvrsto prižela k sebi znamenje Rdečega križa. V naslednjem naj samo povzamemo iz tujih listov poročilce, ki je čudovito značilno za današnje vsakovrstne usluge Rdečega križa.

Neki mladi mož je zaslovel že davno pred sedanjo vojno kot odlični sportni letalec. L. 1931. pa ga je zadel huda nesreča — izgubil je obe nogi. Nato je dobil umetne noge. Ko je prišla sedanja vojna, so mu dali dve specialni protezi, nakar se je uvrstil med pilote-lovce. Njegovo letalo pa je bilo sestreljeno in mož se je rešil po odskoku s padalom. Ko so k njemu prihitali, se ni mogel dvigniti, ker mu je pri odskoku s padalom odletela desna umetna noga... Prepeljan je bil v ujetništvo. Preko Rdečega križa je nato bilo sporočeno v sovražno deželo, da potrebuje mož novo umetno nogo in da se zato dovoljuje enemu izmed sovražnih letalcev, da odvrže v bližino nesrečneževga ujetniškega tabora novo protezo zanj...

To se je zgodilo. Prav te dni je prišlo sporočilo, da je neko sovražno letalo odvrlo zavoj in da ima nesrečni letalec spet obe nogi v redu.

Prvi letalski napad v svetovni zgodovini so doživele Benetke

Vojaška poročila vseh vojskujočih se držav dan za dnem omenjajo silovite letalske napade na posamezna utrjena in neutrnjena mesta ter o velikem razdejanju in žrtvah, ki jih povzročajo tako zažigalne, kakor razstrelilne bombe. Zračni napadi so prav za prav pridobitev zadnje svetovne vojne. V času od zadnje svetovne morije do današnje se je ta izum tako spopolnil, da večji napredek na tem polju vojaške tehnike skoraj ne bo več mogoč. Letalstvo je tako postalo najstrašnejše orožje, s katerim razpolaga vojskujoča se država ter je razbilo vse prostorske omejitve bojišča samo z ene pokrajine na vso državo ter je smrtno nevarnost potisnilo pred slehernega civilista.

Poskus sovražno mesto uničiti z zažigalnimi bombami pa sega vendarle

že več kot sto let nazaj in ni noben izum zadnje svetovne vojne. Že v 19. stoletju so bili prepričani, da je oblegano mesto mogoče zavzeti tudi z letalskimi bombami. Ta »ognjeni krst« so doživele v svetovni zgodovini prve Benetke, ki so bile od 1814 leta dalje pod avstrijsko oblastjo. V viharnem letu 1848. se je dvignilo tudi to ponosno mesto in se z oklicem republike skušalo otresti tujega gospodstva. Avstrijci so nad neposlušno mesto poslali celo armado ter ga oblegali. Benečani so se trdovratno in junaško branili. Nad leto dni se je avstrijska vojska zastonj trudila, da bi zavzela svobodoljubno mesto. Zato so Avstrijci dne 22. junija 1849. poskušali mesto zavzeti s čisto novim in do tedaj še nikjer uporabljenim orožjem. Ob ugodnem vremenu so namreč spustili proti Benetkam 200 balončkov, na katerih so bile pripete po 15 kg težke bombe, napolnjene z zažigalno snovjo. Vse bombe so bile opremljene s posebno napravo, ki se je ob določenem času vnela. Napad bi se bil gotovo posrečil, če bi bila sreča naklonjena Avstrijcem. Toda za nalašč je veter že potem, ko so balončki že jadrjali nad belim jadranskim mestom, obrnil smer in je pričel goniti balončke nazaj, kjer so padali nad samo avstrijsko vojsko. Ker tedaj razni vojaški strokovnjaki še niso znali preprečiti eksplozije bomb, so se naprave z zažigalno snovjo po vrsti vnela in brizgale ognjeno tekočino nad same avstrijske vojake ter povzročile med njimi pravo zmedo in razdejanje.

Koliko poje divizija na dan

Da prikaže javnosti težave, ki so združene z dnevnim oskrbovanjem tako številne vojske, kakršno predstavljajo nemške armade na skoraj neskončni vzhodni fronti, je nemški tisk te dni objavil zanimive podatke o tem, koliko vsega potroši ena nemška divizija na dan. Minimum, ki ga dnevno konsumira divizija, dosega 7 ton živil. Na prvem mestu je 8000 hlebec kruha, nato pa sledi 8 stotov surovega masla, 16 stotov sira, 6,5 stotov sladkorja, 1,6 stota kave in 3,5 stotov kavnih nadomestkov. Moštvo ene divizije razdele 96.000 cigaret, 54.000 cigar in 4 stote tobaka na dan. Vso to ogromno količino življenjskih potrebščin je treba za vsako divizijo pripeljati iz Nemčije oziroma iz poljskega generalnega guvernerstva, ker rdeče čete na svojem umiku brezobzirno uničujejo vse zaloge živil.

UBOGAJTE VOJAŠKE STRAŽE!

Da bi se izognilo raznim incidentom, opozorjamo slovensko ljudstvo, da uboga vedno in vsako opozorilo straž in vojaških patrol v katerem koli kraju in ob kateri koli uri!

Kadar zakliče straža: »Chi va la,« kar pomeni »Kdo je,« se mora oseba, ki ji je ta klic namenjen, takoj ustaviti, povedati glasno svoje ime in svoj stan, ter počakati na mestu, da se spusti v svobodo nato, ko se je ugotovila resničnost povedanega.

Če se oseba, ki ij je bil namenjen klic »Chi va la,« ne ustavi, temveč nadaljuje svojo pot ali celo beži, sledi še klic »Alto la,« ki je drugo opozorilo, nakar straža takoj strelja, če se tista oseba ne ustavi in ne dvigne rok.

SLUŽBENI DEL

Razdelitev članarine. V mescu avgustu je bila Združenju vojnih invalidov v Ljubljani nakazana tudi članarina za mesec april, maj, junij. Zaradi tega se je obračun članarine nekoliko zakasnil. Namesto da bi dobili krajevni in okrajni odbori poleg po obračunu pripadajoče razlike za ves čas od 1. aprila 1939 do konca decembra 1940 samo članarino za mesec marec 1941 — bodo dobili sedaj v teku mesca septembra nakazano tudi članarino za mesec april, maj in junij. Da ne more biti nakazana tudi članarina za mesca januar in februar 1941, smo že poročali, ker to članarino je finančna direkcija že prej poslala v Beograd. Zaradi vojne pa ni mogla biti predkazana Združenju vojnih invalidov v Ljubljani.

Članarina za člane, ki na novo pristopijo v Združenje invalidov, je ista, kot je bila prej. Vsak novopristopivši član plača vpisnino 1,90 L., članarino

4,60 L. in naročnino za »Vojni invalid« 4,60 L.

Ljubljana. Tudi ljubljanski odbor Združenja vojnih invalidov posluje v novih prostorih v Petrarcovi (prej Komenskega) ulici št. 36. Uradne ure so iste kot prej, to je v sredo, četrtek, petek in sobota od 9. do 13. ure. V ponedeljek in torek ni uradnih ur. Prav tako pisarna ne posluje ostale dni popoldne.

Ljubljana. Vsi oni člani, ki so naročili premož in ga tudi prejeli, a še niso nakazali prvga obroka, se pozivajo, da store to čimprej, ker se morajo vsi striktno držati rednega odplačevanja treh mesečnih obrokov. Isto velja za one, ki so naročili drva. Obročno plačevanje je bilo članstvu dovoljeno zaradi tega, da je bila članstvu olajšana nabava kuriva. Zaradi tega smemo upravičeno pričakovati redno poravnanje prevzetih obveznosti.

RAZNE VESTI

* **Zborovanje vojnih invalidov Tržaške pokrajine je bilo v Trstu.** Udeleženci so se polnoštevilno zbrali v Liktorski dvorani. Važnost zborovanja je poudarila prisotnost najvišjih predstavnikov države, vojske in stranke, ki so s svojo navzočnostjo pokazali, kako skrbi vsa Italija za invalide, ki so v bojih za državo in narod žrtvovali svoje zdravje. Navzoči so bili Prefekt Tullio Tamburini, Poveljnik pokrajinske obrambe general Corte, Vicefederale Foggia, mestni župan Ruzieri, poveljnik skupine Crnih sraje general Pagani ter mnogi drugi visoki državni in strankini funkcionarji. Zborovanje se je pričelo s pozdravom Duceju, potem pa je imel predsednik organizacije vojnih invalidov Bazilij Fasil navdušen patriotičen govor. Najprej se je spomnil hrabrih padlih tovarišev ter tistih, ki stoje na bojiščih ter se bore za slavo in koristi Italije, potem je govoril o vojni proti boljševizmu ter pozival vse tovariše, naj sodelujejo, da se bo ves narod tudi duhovno boril proti boljševiški nevarnosti, nato pa je podrobno poročal o delovanju organizacije, zlasti na socialnem področju. Končal je s pozdravom Kralju in Vladarju, Duceju in Oboroženim vojnim silam. Prefekt Tamburini se je prisrčno zahvalil v imenu vseh predstavnikov oblasti za izraze zaupanja in prijateljstva ter je pozival vse, naj vztrajajo v navdušenju in odpornosti do konca zmagovite vojne. Z vzkliki Duceju in s petjem Giovinezze se je lepo uspelo zborovanje končalo.

* **Za medsebojno pomoč.** Članek pod tem naslovom v prejšnji številki »Vojnega invalida« je povzročil precej zanimanja med našim članstvom. V prvi vrsti se je javilo več takih, ki bi bili pripravljene odkupiti razna živila, malo pa je doslej prijavi onih, ki bi bili pripravljene odprodati odvišne pridelke. Na članek ponovno opozorjamo naše podeželske člane in tudi odbore. Z nekoliko dobre volje bi se dala stvar organizirati in sporočiti Združenju invalidov v Ljubljani. Pokažimo tudi sedaj, da smo sposobni organizirati medsebojno pomoč. Naše člane reflektante za nakup živil pa prosimo naj počakajo na uspeh prijavi.

* **Invalidi ranjenci iz sedanje vojne imajo pravico prijave na invalidsko sodišče,** da si pridobijo vse pravice, ki jih uživajo invalidi iz prejšnje vojne. Vsakdo, ki je bil v sedanji vojni pohabljen, naj se javi invalidskemu sodišču v Ljubljani ali Novem mestu. Isto velja za vojne vdove in starše onih, ki so zgubili svoje sinove v tej vojni. **Opozorite vse vojne žrtve sedanje vojne na pravico prijave na invalidsko sodišče!**

* **Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja,** zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.

* **Oprostitev šolnine.** Ob začetku šolskega leta se ponavljajo vprašanja, kateri otroci so oproščeni šolnine. Čl. 129. bivše invalidske uredbe, katere določila so v ljubljanski provinci še veljavna, pravi: »Otroci oseb, zaščitnih z uredbo, so oproščeni vseh taks za čas in v zvezi z njihovim šolanjem na vseh državnih in samoupravnih šolah do njih dovršitve in to ne glede na imovinsko stanje.« Kdor koli ima torej sklep invalidskega sodišča prve ali druge stopnje, predloži overljen prepis tega sklepa upravitelstvu ali ravnateljstvu šole in s tem doseže oprostitev plačevanja šolnine za svoje otroke.

* **Vzdrževalnina v internatskih šolah in šolnina.** V šolah, ki so internsko urejene, to je v onih, kjer dijaki tudi stanujejo in prejemajo hrano, je treba plačevati posebno oskrbovalnino ali vzdrževalnino. To pa ni šolnina in plačevanja te tudi otroci invalidov ne morejo biti oproščeni.

Vse, kar potrebujete za katero koli pisarno, dobite po zmernih cenah v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

* **Vsi oni, ki imajo rešenje prvoinstančnega invalidskega sodišča,** morajo čakati na nakazilo invalidnine toliko časa, da bo začelo poslovati višje invalidsko sodišče. Prav nič jim ne pomaga, če hodijo — mnogi celo od daleč — izpraševati v pisarno Združenja vojnih invalidov. Zadeva ne bo s tem nič prej rešena. Brez rešenja višjega, to je drugoinstančnega invalidskega sodišča, ne more nikomur biti nakazana invalidnina.

* **Milijonsko volilo turinskega mecen.** Pokojni prof. Luigi Fornaca grof Sessantki je mestni občini turinski zapustil 10 milijonov lir z naročilom, da osnuje dobrodelno ustanovo bratov Guida in Luigija Fornaca za podpiranje brezposelnih. Ustanovi naj se posebno zavetišče, ki bo brezposelnim zlasti v zimskem času nudilo streho in hrano.

* **V Ljubljani so otvorili interno kliniko** pod vodstvom univ. prof. dr. Lušičkega. Interna klinika ima svoje prostore v novem paviljonu splošne bolnišnice ob Zaloški cesti, ki je bil najprej namenjen za razširitev kirurškega oddelka. Interni oddelek klinike je zavzel prvo nadstropje paviljona, pritličje je pa namenjeno ureditvi kirurgije, ki bo brezposelnim zlasti v zimskem času nudilo streho in hrano.